

International Federation of Library Associations and Institutions

Manifest IFLA/UNESCO o multikultúrnej knižnici

**Multikultúrna knižnica – brána ku kultúrnej rozmanitej
spoločnosti vo vzájomnom dialógu**

© **Copyright:** International Federation of Library Associations and Institutions, 2009
Povolenie IFLA pre: Spolok slovenských knihovníkov – Slovak Librarians Association
Preklad: Ing. Silvia Stasselová, 2010
Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry a cestovného ruchu SR.

Všetci ľudia žijú v čoraz rôznoodejšej spoločnosti. Na svete existuje viac ako 6 000 rôznych jazykov. Každoročne narastá miera medzinárodnej migrácie, ktorá má za následok zvyšujúci sa počet ľudí so zložitou identitou. Globalizácia, zvýšená migrácia, rýchlejšia komunikácia, jednoduchá doprava a ďalšie vplyvy 21. storočia vedú k narastajúcej kultúrnej rozmanitosti v mnohých krajinách, kde to tak v minulosti nebolo alebo kde sa rozširuje existujúce multikultúrne prostredie.

„Kultúrna rozmanitosť“ alebo „multikulturalizmus“ sa vzťahuje k harmonickej koexistencii a interakcii rôznych kultúr, pričom by sa „kultúra mala považovať za súbor osobitných duchovných, materiálnych, intelektuálnych a citových črt spoločnosti alebo sociálnej skupiny a okrem umenia a literatúry by mala zahŕňať aj životný štýl, spôsob spolunažívania, hodnotové rebríčky a presvedčenie“. ¹ Kultúrna rozmanitosť alebo multikulturalizmus je základom našej kolektívnej sily v miestnych komunitách a v globálnej spoločnosti.

Kultúrna a jazyková rozmanitosť je spoločným dedičstvom ľudstva, ktoré by malo byť chránené a uchovávané v prospech všetkých. Je zdrojom výmeny, inovácií, kreativity a mierového spolunažívania medzi národmi. „Úcta k rozmanitosti kultúr, tolerancia, dialóg a spolupráca v atmosfére vzájomnej dôvery a porozumenia sú najlepším zárukami medzinárodného mieru a bezpečnosti.“ ² Preto by mali knižnice všetkých typov mali odrážať, podporovať a presadzovať kultúrnu a jazykovú rozmanitosť na medzinárodnej, národnej a miestnej úrovni, a tým prispievať k dialógu medzi kultúrami a aktívnemu občianstvu.

Vzhľadom na to, že knižnice slúžia rôznym záujmom a komunitám, pôsobia ako vzdelávacie, kultúrne a informačné centrá. Pri podpore kultúrnej a jazykovej rozmanitosti sa knižnice riadia svojím záväzkom dodržiavať zásady základných slobôd a rovnosti prístupu k informáciám a znalostiam pre všetkých, pri rešpektovaní kultúrnej identity a hodnôt.

Princípy

Každý jednotlivec našej globálnej spoločnosti má právo na plný rozsah knižničných a informačných služieb. Pri podpore kultúrnej a jazykovej rozmanitosti by knižnice mali:

---

¹ Všeobecná deklarácia UNESCO o kultúrnej rozmanitosti, 2001

² Tamtiež.

- slúžiť všetkým členom komunity bez diskriminácie založenej na kultúrnom a jazykovom dedičstve,
- poskytovať informácie v príslušných jazykoch a typoch písma,
- umožňovať prístup k širokej škále materiálov a služieb, ktoré odrážajú všetky komunity a ich potreby,
- zamestnávať pracovníkov, ktorí budú odrážať rôznorodosť komunit a ktorí sú zaškolení na prácu a služby pre rôzne komunity.

Knižničné a informačné služby v kultúrnej a jazykovo rozmanitej kontexte zahŕňajú tak poskytovanie služieb všetkým typom používateľov knižníc, ako aj poskytovanie knižničných služieb konkrétne zameraných na špecifické kultúrne a jazykové skupiny používateľov. Osobitná pozornosť by sa mala venovať skupinám, ktoré sú často na okraji kultúrnej rozmanitej spoločnosti: menšinám, žiadateľom o azyl a utečencom, občanom s povolením na prechodný pobyt, migrujúcim pracovníkom a domorodým komunitám.

Úlohy multikultúrnych knižničných služieb

V kultúrnej rozmanitej spoločnosti je potrebné zamerať sa na nasledovné kľúčové úlohy, ktoré sa týkajú informácií, gramotnosti, vzdelávania a kultúry:

- zvyšovať povedomie o pozitívnej hodnote kultúrnej rozmanitosti a podporovať kultúrny dialóg,
- podporovať jazykovú rozmanitosť a úctu k materinskému jazyku,
- uľahčovať harmonickú koexistenciu viacerých jazykov vrátane výučby viacerých jazykov od raného veku,
- ochraňovať jazykové a kultúrne dedičstvo a podporovať vyjadrovanie, tvorby a šírenia vo všetkých príslušných jazykoch,
- podporovať zachovanie ústnej tradície a nehmotného kultúrneho dedičstva,
- podporovať začlenenie a účasť osôb a skupín zo všetkých rôznorodých kultúrnych prostredí,
- napomáhať zvyšovanie informačnej gramotnosti v digitálnom veku a ovládanie informačných a komunikačných technológií,
- podporovať jazykovú rozmanitosť v kyberpriestore,
- podporovať univerzálny prístup do kyberpriestoru,
- podporovať výmenu poznatkov a osvedčených postupov s ohľadom na kultúrnu pluralitu.

Riadenie a prevádzka

Multikultúrna knižnica predpokladá prijatie integrovaného prístupu k službám knižníc všetkých typov. Hlavné činnosti knižničných a informačných služieb pre kultúrne a jazykovo rozmanité komunity sú centrálné, nie „oddelené“ alebo „dodatkové“ a mali by byť vždy prispôsobené miestnym alebo špecifickým potrebám.

Knižnica by mala mať koncepciu a strategický plán s vymedzením svojho poslania, cieľov, priorít a služieb súvisiacich s kultúrnou rozmanitosťou. Tento plán by mal byť založený na komplexnej analýze potrieb používateľov a zodpovedajúcich zdrojov.

Činnosť knižnice by sa nemala rozvíjať v izolácii. Odporúča sa spolupráca s príslušnými skupinami používateľov a odborníkmi na miestnej, národnej alebo medzinárodnej úrovni.

Hlavné činnosti

Multikultúrna knižnica by mala:

- rozvíjať kultúrne rozmanité a viacjazyčné zbierky a služby, vrátane digitálnych a multimediálnych prameňov,
- vyčleniť prostriedky na zachovanie kultúrneho prejavu a dedičstva a osobitnú pozornosť venovať ústnemu, pôvodnému miestnemu a nehmotnému kultúrnemu dedičstvu,
- zahŕňať programy na podporu vzdelávania používateľov, zručností informačnej gramotnosti, informačnej podpory prisťahovalcov, kultúrneho dedičstva a medzikultúrneho dialógu ako neoddeliteľnej súčasť služieb,
- poskytovať prístup ku knižničným informačným zdrojom v príslušných jazykoch prostredníctvom organizácie informácií a prístupových systémov,
- rozvíjať marketingové a informačné materiály vo vhodných médiách a jazykoch s cieľom prilákať rôzne skupiny používateľov do knižnice.

Zamestnanci

Zamestnanci knižnice sú aktívnymi sprostredkovateľmi medzi používateľmi a informačnými zdrojmi. Preto by sa im malo poskytovať odborné vzdelávanie a ďalšie

doškoloňovanie zamerané na služby pre multikultúrne komunity, komunikáciu medzi kultúrami a citlivý prístup, anti-diskrimináciu, kultúru a jazyky.

Zamestnanci multikultúrnej knižnice by mali odrážať kultúrne a jazykové črty komunity, aby zabezpečili kultúrne povedomie, odzrkadľovali komunitu, ktorej knižnica slúži, a napomáhali komunikáciu.

Financovanie, legislatíva a siete

Vyzývame vlády a príslušné rozhodovacie orgány, aby zakladali a adekvátne financovali knižnice a knižničné systémy s cieľom zabezpečiť voľný prístup ku knižničným a informačným službám pre kultúrne rozmanité spoločnosti.

Multikultúrne knižničné služby sú vo svojej podstate globálne. Všetky knižnice zapojené do aktivít v tejto oblasti sa musia podieľať na tvorbe stratégií v rámci príslušných miestnych, národných alebo medzinárodných sietí. Je potrebné realizovať výskum na získanie dát pre kvalifikované rozhodnutia o službách a zabezpečenie primeraného financovania. Výsledky výskumu a osvedčené postupy by mali byť v čo najväčšej miere šírené s cieľom efektívne riadiť multikultúrne knižničné služby.

Implementácia manifestu

Medzinárodné spoločenstvo by malo uznať a podporovať knižnice a informačné služby a ich úlohu pri podpore a uchovávaní kultúrnej a jazykovej rozmanitosti.

Preto žiadame rozhodovacie orgány na všetkých úrovniach a knihovnícku komunitu na celom svete, aby šíрили tento manifest a uplatňovali zásady a opatrenia v ňom vyjadrené.

Tento manifest dopĺňa Manifest IFLA/UNESCO o verejných knižniciach, Manifest IFLA/UNESCO o školských knižniciach a Manifest IFLA o internete.

Tento manifest bol schválený Správnou radou IFLA v auguste 2006 a schválený medzivládnu radou programu UNESCO „Informácie pre všetkých“ v apríli 2008 s odporúčaním, aby bol predložený na schválenie na zasadnutie 35. Výročnej konferencie UNESCO.

Manifest IFLA o multikultúrnej knižnici bol oficiálne schválený UNESCO na zasadnutí 35. Výročnej konferencie UNESCO, ktorá sa konala 6. – 23. októbra 2009 v Paríži.

Prijatý Manifest IFLA/UNESCO o multikultúrnej knižnici je posledným zo spoločných dokumentov IFLA/UNESCO po Manifeste IFLA/UNESCO o verejných knižniciach a Manifeste IFLA/UNESCO o školských knižniciach.